

Återrapportering regeringsuppdraget att stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i arbetet med regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet.

2018-02-27

Dnr NV-08995-16, 1.2.2-Ä2016-2084

Återrapportering regeringsuppdraget att stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i arbetet med regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet - Dnr N2016/08073/RTS.

Beslutet att godkänna denna återrapportering har fattats av avdelningschef Tim Brooks, Tillväxtverket och generaldirektör Naturvårdsverket Björn Risinger.

Handläggningen har gjorts av Tea Alopaeus, Naturvårdsverket, Susan Linton, Energimyndigheten, Sebastian Dahlgren-Axelsson samt Axel Nekham, Tillväxtverket. De två sistnämnda har varit föredragande för ärendet på Naturvårdsverket samt Tillväxtverket.

Stockholm, 2018-02-27

Tim Brooks, Björn Risinger

Axel Nekham, Sebastian Dahlgren-Axelsson

Innehåll

1	Uppdraget.....	7
1.1	Bakgrund.....	7
1.2	Mål.....	7
1.3	Målgrupp för aktiviteterna.....	8
1.4	Metod.....	8
2	Slutsatser och rekommendationer.....	11
2.1	Ett första steg i en långsiktig process har tagits.....	11
2.2	Viktigt med prioritering och styrning från ledningsnivå.....	11
2.3	Exempel på orsaker till luckor i vissa handlingsplaner.....	11
2.4	Kategorisering av handlingsplanerna i 4 nivåer.....	12
2.5	Utveckling av stödet till de regionalt utvecklingsansvariga.....	13
3	Genomförande – aktiviteter och resultat.....	14
3.1	Övergripande beskrivning av handlingsplanerna.....	14

1 Uppdraget

1.1 Bakgrund

Hösten 2016 fick Tillväxtverket och Naturvårdsverket i uppdrag att stödja regionalt utvecklingsansvariga aktörer i arbetet med att integrera och stärka miljö- och klimatperspektiven i det regionala tillväxtarbetet. Tillväxtverket har en samordnande roll.

De regionalt utvecklingsansvariga skulle ta fram och genomföra en handlingsplan för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017-2020. Syftet var att få ett ökat genomslag för dessa perspektiv i strategier, program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet. Planerna skulle redovisas till Tillväxtverket senast 2 oktober 2017¹.

Uppdraget till Tillväxtverket innebär att:

- Inom samtliga prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015 – 2020, bidra till att integrera och stärka klimat och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet,
- Bistå med utbildning, kunskaps- och kompetensutveckling samt erfarenhetsutbyte. I detta ingår bl.a. att utveckla, samla in och tillgängliggöra metoder, arbetssätt och goda exempel, och
- Göra en årlig nationell uppföljning och analys av utfallet av regionala handlingsplaner och återkoppla till aktörer på regional nivå.

Uppdraget ska ske i samverkan med Naturvårdsverket och efter samråd med Energimyndigheten.

1.2 Mål

Målen för uppdraget är följande:

Att stödja de regionalt utvecklingsansvariga i deras arbete att integrera miljö och klimat i de regionala handlingsplanerna genom att lyfta fram goda exempel och beskrivningar hur olika regioner arbetar med att genomföra uppdraget.

Att genomföra erfarenhetsmöten årligen med de regionalt utvecklingsansvariga.

¹ Regeringsbeslut N2016/08077/RTS

Att stödja samverkan mellan de regionalt utvecklingsansvariga och länsstyrelserna.

Att årligen återrapportera till Näringsdepartementet hur arbetet går och bidra med en analys om hur arbetet fortlöper i regionerna.

1.3 Målgrupp för aktiviteterna

Primär målgrupp för uppdraget är de regionalt utvecklingsansvariga som har till uppgift att arbeta med att integrera miljö- och klimatperspektiven i handlingsplaner i det regionala tillväxtarbetet. Andra intressenter är Länsstyrelserna samt regionalt utvecklingsansvariga aktörer för uppdraget att integrera miljö och klimat i det regionala företagsstödet.

I genomförandet av uppdraget har kontinuerlig kontakt hållits med länsstyrelserna främst genom LEKS – Länsstyrelsernas energi och klimatsamordning och RUS Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet.

I samband med aktiviteter inom projektet Klimatsynk² och andra regionala träffar har myndigheterna informerat om uppdraget och dess arbete. Under våren kommer Naturvårdsverket tillsammans med bl.a. Tillväxtverket arrangera regionala miljömålskonferenser där en programpunkterna är handlingsplanerna.

1.4 Metod

Arbetet började med att en arbetsgrupp skapades med medarbetare från Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

I dialogen om uppdraget med regeringskansliet tydliggjordes att det inte skulle tas fram en mall för hur en handlingsplan ska se ut. Varje region har olika förutsättningar och har kommit olika långt i sitt arbete med miljö och klimat och därför är det viktigt att regionerna själva väljer utformningen på handlingsplanerna. Däremot framförde regeringskansliet att de fyra prioriteringarna i den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft var en viktig utgångspunkt i det regionala tillväxtarbetet och att detta borde återspeglas i framtagandet av handlingsplanerna, vilket framfördes i dialogen med de regionalt utvecklingsansvariga.

I uppdraget till regionalt utvecklingsansvariga skulle följande rubriker beskrivas i handlingsplanerna:

- Analys av regionala förutsättningar och utvecklingsbehov

² Klimatsynk är ett projekt som bl.a. samordnar alla projekt inom tematiskt mål 4 koldioxidsnål ekonomi inom den Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

- Målsättningar, aktiviteter och tidplan
- Riktade insatser inom samtliga prioriteringar
- En beskrivning av hur insatserna bidrar till att nå generationsmålet och miljömålen
- Nationella åtgärds- och utvecklingsbehov för att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven
- Behov av stöd från statliga myndigheter att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven
- Hur handlingsplanen fortlöpande ska följas upp
- Regionernas samarbete med länsstyrelserna

Under vårvintern genomfördes ett flertal besök eller telefon- och videomöten hos de regionalt utvecklingsansvariga för att ta del av vilka behov de önskar tillgodosedda. Det skickades även ut en enkät för att få information om vilka behov som de regionalt utvecklingsansvariga såg framför sig för att genomföra uppdraget. Enkäten låg som grund för en workshop som genomfördes i maj 2017 med de regionalt utvecklingsansvariga.

Att utveckla samverkan med Länsstyrelserna har varit en viktig utgångspunkt i arbetet. Kontinuerliga möten och avstämningar har genomförts samt deltagande i LEKS och RUS årskonferenser där vi spred och diskuterade uppdraget och resultat som nåtts.

Tillväxtverket har även haft ett uppdrag att integrera miljö och klimat i de regionala företagsstöden och under hösten genomfördes bl.a en gemensam workshop med ett flertal av respektive ansvariga för uppdragen hos de regionalt ansvariga. Ett flertal andra möten har genomförts i samband med Klimatsynks spridningsaktiviteter regionalt.

Ett erfarenhetsmöte har genomförts i januari och ytterligare ett erfarenhetsmöte kommer att genomföras i april. Dessa två aktiviteter är viktiga för uppdragets genomförande och för att stödja de regionalt utvecklingsansvariga. Syftet för de två erfarenhetsmötena är att återkoppla myndigheternas erfarenheter av de inlämnade handlingsplanerna, lyfta goda exempel och stärka kunskap kring regionernas arbete men även stärka samverkan mellan Länsstyrelserna och de regionalt utvecklingsansvariga då länsstyrelserna kommer att vara inbjudna.

Under våren kommer vi att delta i de regionala miljömålskonferenserna som Naturvårdsverket arrangerar och som syftar till att bl.a. stärka samverkan mellan länen och regionerna i tillväxtarbetet. Konferensen blir en viktig aktivitet för dialog och spridande av resultatet och goda exempel av uppdraget.

Avgränsningar

Redovisningen och analysen i denna rapport bygger på de handlingsplaner som inkommit till Tillväxtverket. I viss mån har diskussioner på erfarenhetsmöte 29 januari kunna komplettera bilden och bidra till förståelsen av orsaker och processer vid framtagandet av handlingsplanerna.

Dialogen under erfarenhetsträffarna är en viktig del för att öka förståelsen kring det arbete som bedrivs i regionerna. Det ger en kompletterande bild till det som är beskrivet i handlingsplanerna då det inte är fullt ut möjligt att analysera allt och bedöma kvaliteten, djupet i eller resultaten av det arbete som bedrivs för att integrera klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet enbart baserat på handlingsplanerna.

2 Slutsatser och rekommendationer

Utifrån den beskrivning och analys av de inlämnade handlingsplanerna som redovisas i kapitel 3 går det att dra följande slutsatser.

2.1 Ett första steg i en långsiktig process har tagits

De handlingsplaner som kommit in har varit mer eller mindre fullständiga i den meningen att de innehållit de delar som angetts i uppdragsbeskrivningen.

Inriktningen och innehållet i handlingsplanerna skiljer sig delvis åt vilket är naturligt mot bakgrund att handlingsplanerna är ett pågående arbete till 2020 samt att de regionala förutsättningarna ser olika ut. Vissa regioner har kommit längre och har färdiga handlingsplaner medan andra regioner har påbörjat en identifiering av områden där det behövs genomföras mer insatser som kopplar till tillväxtarbetet. Vissa regioner uttrycker även tydligt i sina handlingsplaner att det är en process som de kommer att arbeta vidare med framöver.

En generell iakttagelse är att det redan idag genomförs väldigt många insatser och aktiviteter för att integrera miljö och klimat och att i de flesta fall är detta ingen ny fråga för regionerna.

2.2 Viktigt med prioritering och styrning från ledningsnivå

En slutsats för ett lyckat genomförande av uppdraget att integrera klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet och att minska risken för målkonflikter är att arbetet med handlingsplanerna prioriteras från ledningsnivå och att det finns en tydlig styrning därifrån. Detta stöds av slutsatserna i slutrapporten för regeringsuppdraget till Tillväxtverket att integrera miljö- och klimat i de regionala företagsstöden. Där står "Styrningen och framförallt ledarskapet är av central betydelse för att uppnå en mer kraftfull utveckling på fördelningen av företagsstöd. Ledarskapets prioritering av hållbarhetsfrågorna i företagsstöden samt dess medvetna agerande vid beslut om stöd, är avgörande för att uppnå en gynnsam förändringstakt. För detta krävs dock grundläggande verktyg och system, som möjliggör ett tydligare ledarskapsansvar och som minskar ansvarsbördan på enskilda handläggare."

Detta anser vi även är en förutsättning för ett lyckat genomförande av detta uppdrag.

2.3 Exempel på orsaker till luckor i vissa handlingsplaner

Som nämnts tidigare så har startsträckan varit olika för regionerna. Att regionerna har arbetat olika mycket med frågorna innan kan vara en

förklaring till detta. I dialogen med de regionalt utvecklingsansvariga framträder även andra orsaker till att regionerna har hunnit olika långt i arbetet med handlingsplanerna. Nedan följer några av dessa:

- Några regioner har uppgett svårigheter att få gehör/stöd för miljö/klimatfrågan i ett tillväxtperspektiv hos ledningsnivån.
- I samband med regionombildningar har det funnits problem med att få förståelse för tillväxtfrågor hos de politiker där tillväxtfrågor är ett nytt område.
- Det har varit en väldigt kort tid för att genomföra arbetet.
- Arbetet med handlingsplanen har inte prioriterats, då regionen inte sett mervärdet eller så har det uppfattats som dubbelarbete.

I de fall där arbetet med handlingsplanerna inte hunnit så långt så innebär 2018 års villkorsbilaga från regeringen till de regionalt utvecklingsansvariga en möjlighet att lämna in en ny eller uppdaterad handlingsplan. Detta vore i flera fall att rekommendera.

2.4 Kategorisering av handlingsplanerna i 4 nivåer

Handlingsplanernas innehåll kan på ett övergripande plan kategoriseras i 4 olika nivåer. Kategoriseringen är inte helt entydig, utan en handlingsplan kan i vissa avseenden tillhöra olika nivåer.

Syftet med kategoriseringen är därför inte att göra en inbördes ranking av regionerna utan att beskriva handlingsplanernas status för hela populationen. Ambitionerna för regionerna bör under det fortsatta arbetet med utvecklandet av handlingsplanerna vara att sträva efter att nå nivå 3 och 4.

Nivå	Beskrivning	Antal regioner
1	En genomgång av alla pågående handlingsplaner, strategier och projekt med olika finansiärer, exempelvis ERUF, Vinnova etc.	Alla
2	Projekten är dessutom kategoriserade enligt nationella strategins 4 prioriteringarna samt miljö/hållbarhetsmål	8 regioner
3	En analys av vilka svagheter och utvecklingsbehov som finns i regionens arbete med miljö/klimat i förhållande till den nationella strategin	7 regioner
4	Planerade och i vissa fall nya åtgärder och aktiviteter som ska stärka upp de identifierade svagheterna/utvecklingsbehoven	3 regioner

Ett exempel som visar hur en enskild handlingsplan kan förhålla sig till de olika nivåerna är Västra Götaland.

Västra Götalands handlingsplan innehåller framförallt hänvisningar och korta beskrivningar av befintliga styrdokument, strategier och handlingsplaner och hur dessa hänger ihop och stöder miljö och klimatperspektiven i det regionala tillväxtarbetet. Samtidigt saknas en koppling mellan de 4 prioriteringarna och miljömålen i handlingsplanen.

Vi ser att det finns ungefär sex stycken regionala aktörer som utgör en grupp med mer "ambitiösa" och väl genomarbetade handlingsplaner. Dessa innehåller åtminstone de fyra områdena; förutsättningsanalys, mål/aktiviteter samt bidrag till miljömål och de har relaterat till de fyra prioriteringarna.

2.5 Utveckling av stödet till de regionalt utvecklingsansvariga

En viktig del i det fortsatta arbetet blir att följa upp regionernas fortsatta arbete utifrån nuvarande nulägesanalys och arbeta vidare med att identifiera områden där de behöver genomföra åtgärder för att så långt som möjligt integrera miljö och klimat i det regionala tillväxtarbetet.

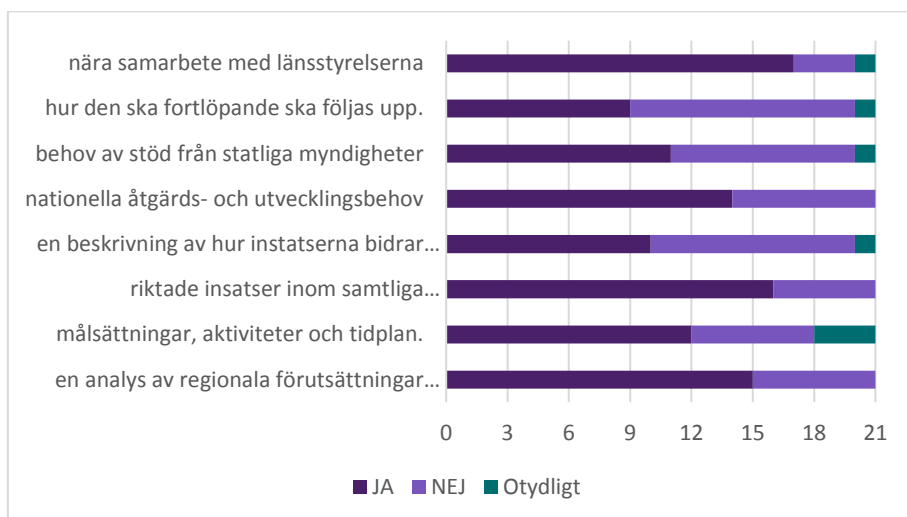
I det arbetet blir fortsatta erfarenhetsträffar viktiga för att stödja de regionalt utvecklingsansvariga i arbetet med att integrera miljö och klimat i tillväxtarbetet. Vi anser även att den påbörjade samverkan länsstyrelserna blir viktig i detta fortsatta arbetet. Mycket kunskap finns och skapas hos myndigheterna idag och under de kommande åren blir det viktigt att fortsätta hitta samverkansformer så att de regionalt utvecklingsansvariga kan ta del av den i arbetet med uppdraget.

3 Genomförande – aktiviteter och resultat

3.1 Övergripande beskrivning av handlingsplanerna

I följande kapitel gör vi en övergripande beskrivning och delvis analys av utfallet av de inlämnade handlingsplanerna. Totalt lämnades 21 av 21 regioner in sina handlingsplaner.

I uppdragsbeskrivningen till de regionalt utvecklingsansvariga finns ett antal rubriker/frågor som de skulle svara på i sina handlingsplaner. Dessa rubriker ligger som grund till redovisningen i detta kapitel. I diagrammet nedan ges en övergripande bild hur många av regionerna som har svarat på respektive fråga. Därefter följer en genomgång av respektive rubrik.

1. Analys av regionala förutsättningar och utvecklingsbehov

En beskrivning av regionala förutsättningar och utvecklingsbehov för att stärka klimat- och miljöperspektiven återfinns i 15 av de 21 genomgångna handlingsplanerna. Dock varierar upplägget, tematiken samt analyshöjden en del. Vanligast är att planerna innehåller en kort översiktlig beskrivning av regionens förutsättningar och utvecklingsbehov i ett separat avsnitt. Bland dessa fokuserar några regioner på att beskriva förutsättningar i relation till enbart klimat och miljö medan andra regioner även tar med näringslivs- och befolkningsutveckling. Ett gott exempel på en tematiskt bredare analys återfinns i Region Jämtland Härjedalens handlingsplan. Västernorrland är mer orienterad mot miljö- och klimatförutsättningar. Skåne och Sörmland har gjort en tematisk bred analys av de regionala förutsättningarna. Några regioner har också valt att inkludera nulägesbeskrivningar och behovsanalys löpande i handlingsplanens olika delar. Exempel på en sådan ansats är Värmlands handlingsplan.

En ändamålsenlig beskrivning om förutsättningarna och utvecklingsbehoven för näringslivet och regionens viktigaste miljöutmaningar återfinns i Östergötlands handlingsplan. Region Norrbotten har utgått ifrån en nulägesanalys av bland annat regionala miljömål och målkonflikter mellan tillväxt och miljö i utarbetandet av områden där Norrbottens län bör stärka sitt klimat- och miljöarbete. Bland insatserna finns därför exempelvis områden som att säkra hållbarhetsperspektiven och perspektivet för innovation och företagande, attraktiva livsmiljöer och kompetensförsörjningsperspektivet i framtagande av ny RUS under år 2018.

2. Målsättningar, aktiviteter och tidplan.

12 av 21 handlingsplaner har ett innehåll under rubriken mål, aktiviteter och tidplan. Det finns en stor heterogenitet bland handlingsplanerna både vad gäller innehåll och detaljeringsgrad. Aktiviteter beskrivs och de tycks i en del fall vara redan pågående aktiviteter medan andra är nya aktiviteter som avses för att stärka integreringen av klimat- och miljöperspektiv i det regionala tillväxtarbetet. De listade aktiviteterna i handlingsplanerna är både tidigare framtagna strategier, konkreta projekt med exempelvis ERUF-finansiering, projekt finansierade från myndigheter exempelvis större strategiska inriktningar som klustersatsningar, science parks. Dessa aktiviteter är konkret beskrivna med tidplaner för genomförande. När det gäller det övergripande arbetet med handlingsplanen saknas det däremot ofta en tidplan.

Vår bedömning är att de flesta av regionerna är i början av processen kring handlingsplanerna och att de därför inte har hunnit att sätta upp konkreta målsättningar och tidplaner kring hur handlingsplanen ska stödja integreringen av integreringen av miljö- och klimatperspektiven i det regionala tillväxtarbetet.

Det är vidare vanligare att handlingsplanerna har ett tydligt syfte än att de har direkta målformuleringar. Exempelvis har Skåne angett syfte på följande sätt: *"Syfte med handlingsplanen är att få ett ökat genomslag för perspektiven (miljö och klimat) i strategier, program och insatser inom det regionala tillväxtarbetet. Energifrågor kopplade till miljö och klimat ingår i uppdraget. I första steget anger handlingsplanen nuläget samt identifierar arenor för att utveckla metoder, förhållningssätt och verktyg för att integrera perspektiven. Därefter kommer årliga handlingsplaner upprättas som mer och mer konkretiserar de aktiviteter som ska genomföras fram till 2020."*

Vid en undersökning av förekomsten av både **analys av utvecklingsbehov** vad gäller att stärka klimat- och miljöperspektiv (se ovan) och förekomst av **mål, aktiviteter och tidplan** så ser sambandet ut på följande sätt. Tio handlingsplaner har båda elementen, både förutsättningar och mål, aktiviteter. Av dessa tio är det särskilt sex handlingsplaner som ingår i en grupp av mer "ambitiösa" och väl genomarbetade handlingsplaner som också hade

full pott, det vill säga de har alla tre komponenterna; förutsättningsanalys, mål/aktiviteter samt bidrag till miljömål.

3. Riktade insatser inom samtliga prioriteringar.

Av de inlämnade handlingsplanerna har 16 stycken riktade insatser inom samtliga prioriteringar. Vi ser att majoriteten av de insatser och projekt som genomförs är i linje med nationella strategins fyra prioriteringar. I genomgången av prioriteringarna kan vi konstatera att flest aktiviteter och insatser genomförs inom prioriteringen *innovation och företagande*. Samtidigt så ser vi att det inte finns en given gränsdragning mellan aktiviteter och insatser inom innovation och företagande och de andra prioriteringarna och särskilt i prioriteringen *attraktiva miljöer och tillgänglighet*. Samma sak gäller insatser i regionernas handlingsplaner med koppling till internationellt samarbete som kan ha bäring mot de övriga tre prioriteringarna. Detta är i linje med den nationella strategins intention där det betonas att internationellt samarbete är av mer tvärgående karaktär och kan fyllas med olika sakinnehåll³.

Nedan följer en närmare genomgång av vilka typer av insatser som genomförs inom de fyra prioriteringarna.

Innovation och företagande

Generellt i handlingsplanerna är beskrivningarna av regionernas förutsättningar illustrativa. Miljö- och klimat beskrivs som en möjlig drivkraft för regional tillväxt. Av de insatser och aktiviteter som regionerna genomför riktar sig flertalet mot innovation, företagande, infrastruktur med inriktning mot miljödriven näringslivsutveckling eller mot specifikt fokus mot omställning mot hållbarhet.

Det handlar alltså både om företag och företagande som specifikt har produkter inom det gröna området men även om företag och företagande som ska ställa om till hållbarhet i den egna verksamheten.

Många av regionerna har att visat hur hållbarhet återfinns inom de strategier som de redan har och som har koppling till prioriteringen innovation och företagande. Här finns det två inriktningar, de som beskriver hållbarhet som ett specifikt område i strategin och de som integrerar hållbarhet i alla delar av strategin.

Vi ser också att bland vissa regioner så har aktiviteterna både ett fokus på egna kompetenshöjande insatser kring miljö och klimat för att

³ Tillväxtverket 2017, *Uppföljning av En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*, Dnr Å 2016–001579:03.

utveckla det egna arbetet och mot aktiviteter som riktar sig mot olika aktörer i regionen.

Attraktiva miljöer och tillgänglighet

Majoriteten av regionerna beskriver i sina handlingsplaner att transporter är viktiga och en förutsättning för tillväxten i regionerna. Därför fokuserar majoriteten av projekten på att hitta hållbara alternativ och lösningar kring transport och tillgänglighet. Det handlar både om att nå fossilfria transporter som att utveckla digitalisering och e-handel.

Det blir tydligt i denna prioritering att regionerna kopplar många av handlingsplanens aktiviteter och insatser till långsiktiga transport- och infrastrukturstrategier.

Ett gott exempel är Gävleborg, som skriver

”Inom Infrastruktur och trafikplanering har integreringen av miljöperspektivet en lång tradition, inte minst kopplat till den långsiktiga infrastrukturplaneringen. En allt tydligare styrning i arbetet med Länstransportplanen har bidragit, liksom en ökad medvetenhet om transporternas påverkan på miljö och klimat. En allt tydligare politisk prioritering mot ett hållbart transportsystem har fått tydligt genomslag, inte minst genom attitydpåverkande åtgärder. Under senare år har arbetet blivit alltmer systematiskt och integrerat med infrastrukturplaneringen. Detta för att öka effekterna av infrastrukturinsatser genom att kombinera med attitydpåverkande åtgärder.”

Kompetensförsörjning

Alla regionerna identifierar kompetensförsörjningen som en kritisk förutsättning för den regionala tillväxten och har därför hög prioritet. Kopplingen till miljö och klimat är dock ganska varierad. Flera handlingsplaner innehåller ganska lite information om pågående aktiviteter och vilka utvecklingsbehov de ser för att säkerställa kompetensförsörjningen inom miljö- och klimatområdet. En vanlig aktivitet som flera regioner har genomfört eller som har förslagits som nya åtgärder är studier av kompetensförsörjningsbehov inom olika sektorer, exempelvis fordonsindustrin eller bioekonomi.

Som goda exempel framstår två regioner som nämner i sina handlingsplaner det specifika behovet av kompetensförsörjning i den gröna omställningen. I Jämtland/Härjedalen har regionen inom ramen för det regionala kompetensförsörjningsarbetet gjort inspel till Myndigheten för Yrkesutbildningar om behov av yrken och nämner även att det finns potential att stärka miljöprofilen inom kompetensförsörjningsarbetet. I Gävleborg genomför de en kartläggning av kompetensbehov och bristyrken i syfte att kompetensförsörja näringslivets och arbetslivets gröna

omställning. Arbetet sker tillsammans med berörda aktörer inom ramen för det regionala kompetensplattformarbetet.

Internationellt samarbete

Internationellt samarbete lyfts i den nationella strategin fram som viktigt för att möjliggöra erfarenhets- och kunskapsutbyte med regioner i andra länder, både i och utanför EU.⁴ Regionernas internationella arbete varierar i allmänhet i omfattning och sker främst genom projektmedverkan, ofta med finansiering från transnationella och gränsregionala EU-program, och deltagande i olika typer av nätverk⁵. Totalt anger 14 regioner i sina handlingsplaner att de har riktade insatser inom internationellt samarbete. Två regioner nämner att insatserna är kopplade till regionens internationaliseringsstrategi. Insatserna är i övrigt lite olika till sin karaktär. Några specifika insatser som anges är biståndssamarbete (Jönköping) samt exportfrämjande arbete inom miljöteknik och då med avseende mot Kina (Kalmar). De allra flesta regioner nämner *EU-arbete av olika slag* som en viktig komponent i det internationella samarbetet.

Många regioner lyfter fram *betydelsen av EU-fonder och program* för projektgenomförande. Dessutom nämns *Brysselkontor* i sammanhanget. Några regioner anger också insatser med bäring mot deras medverkan i aktiviteter kopplade till *internationella samarbetsorganisationer*. Till exempel anger Norrbotten att de har ett väl etablerat samarbete med grannländer kring begränsad klimatpåverkan. Dock uttrycker några regioner att de har behov av ett ökat samarbete och nätverkande och att en översikt av relevanta nätverk att ingå i samt finansieringskällor för genomförande av insatser skulle underlätta denna utveckling. Behovet förtydligas i följande citat från Västmanland.

"Det saknas idag kunskap om internationella nätverk, kluster, och samarbetskonstellationer som är strategiskt viktiga att delta i på politisk eller tjänstemannanivå. En kartläggning behöver göras över vilka relevanta internationella fora och nätverk som finns utifrån ett klimat-, energi-, miljö-, och tillväxtperspektiv. Utifrån framtaget underlag bör en översyn göras av i vilka politiska och tjänstemannaforum som regionen bör medverka i. Det behövs också en bättre kunskap om vilka möjligheter till finansiering av olika förstudier och projekt som finns inom EU (utöver strukturfondsprogram) för att regionen ska kunna tillgodogöra sig den potential till

⁴ Tillväxtverket 2017, *Uppföljning av En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*, Dnr Ä 2016–001579:03.

⁵ Tillväxtverket, 2017, *I samhällets tjänst, sammanställning av regionala redovisningar 2016*, ÅK 3.2 RB 2017, s.16

kunskapsutveckling och tillväxt som kan ges genom en internationell koppling.”

4. En beskrivning av hur insatserna bidrar till att nå generationsmålet och miljömålen

I 10 av 21 handlingsplaner finns en beskrivning av hur insatserna hänger samman med generationsmålet och miljömålen. De beskrivningar som gjorts är framför allt redovisning av - för var och en av de insatser som handlingsplanerna innehåller - vilket eller vilka miljökvalitetsmål som insatsen syftar att bidra till. Många av insatserna riktas mot klimatmålet eller en ”bukett” av flera miljömål. Allt som oftast saknas beskrivning av kopplingarna mellan insatsernas bidrag till den nationella strategins fyra prioriteringar och bidrag till miljömålen. Detta hade varit värt att beskriva så att handlingsplanerna tydligare förstärkt och kommunicerat synergier mellan tillväxt och miljö.

Ett gott exempel på ansats är Region Östergötland som har gjort en sammanställning av handlingsplanens utvecklingsinsatser inom den nationella strategins fyra prioriteringar kopplat till vilket eller vilka av nationella miljökvalitetsmålen som är relevanta för insatsen. Dessutom har regionen gjort en samlad analys av handlingsplanens insatser i förhållande till miljömålen, dvs om den samlade planen ger positiva, inga eller eventuellt negativa effekter på vart och ett av miljökvalitetsmålen.

Vi har tittat på den grupp handlingsplaner som inte innehåller en beskrivning av insatsernas bidrag till miljömålen och om det sammanfaller med om den gruppen regioner haft samarbete med länsstyrelserna eller inte. Då ser vi att även några handlingsplaner som saknar miljöbeskrivning uppger att samarbete med länsstyrelsen funnits. Det verkar alltså inte som att samarbete har varit avgörande för att denna aspekt ingår i handlingsplanen. Att planer inte innehåller en beskrivning av effekter på miljö trots att den regionalt utvecklingsansvarige haft samarbete med länsstyrelsen kan i flera, men inte alla, fall bero på att handlingsplanen är allmänt ofärdig, dvs saknar flera av de områden som bör ingå, t ex inte innehåller några insatser alls.

5. Nationella åtgärds- och utvecklingsbehov för att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven

I 14 av 21 handlingsplaner har regionerna uttryckt önskemål på förbättringar eller beskrivit behov av utvecklingsområden från den nationella nivån för att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven. Av de som har valt att svara på frågan framförs främst följande:

Målkonflikter

Flera av handlingsplaner nämner att det finns målkonflikter mellan miljö och klimat och andra utvecklingsområden. Det handlar om att styrsignalerna är otydliga och att miljö och klimat inte väger lika tungt gentemot exempelvis andra tillväxtfrämjande åtgärder.

Långsiktighet

Vidare nämns även behovet av långsiktiga reformer som främjar investeringar samt stöd till hållbart företagande. Likaså tar en del regioner upp problematiken med kortsiktiga projektfinansieringar och den ryckighet i genomförandet av insatser som uppstår på grund av denna förutsättning. För att integrera miljö och klimat i det regionala tillväxtarbetet och att säkerställa att dessa frågor genomsyrar alla delar är det viktigt att arbeta långsiktigt. Regionerna menar därför att det är viktigt med långsiktiga satsningar. Mycket av arbetet bygger på kontakter mellan olika målgrupper och intressen och då är det viktigt med långsiktighet för att kunna bygga upp långvariga strukturer och öka förståelse och tillit. Därför är det bra att handlingsplanerna är ett arbete som pågår under flera år, fram till 2020. Det borde ge regionerna möjligheter att arbeta långsiktigt och att etablera nödvändiga strukturer.

Rollfördelning

I vissa av handlingsplanerna tar regionerna upp behovet av att tydliggöra rollerna mellan länsstyrelserna och regionerna. Som exempel skriver en region:

”Nationella myndigheter behöver därför samverka för att underlätta implementering på regional nivå. Det behövs också tydlighet i, och förståelse för, Regioners och Länsstyrelser, roller och mandat. Den nationella styrningen behöver hantera den regionala nivån på ett konsekvent sätt.”

6. Behov av stöd från statliga myndigheter att stärka arbetet med klimat- och miljöperspektiven

När det gäller behov av stöd från statliga myndigheter så är det inte alla regioner som har tagit upp behov av stöd. Det finns en tendens att de handlingsplaner som innehåller fler delar och är mer utvecklade också i högre grad innehåller preciserade stödbehov. Det är alltså troligen de regioner som redan ”ligger långt framme” som har haft möjlighet att precisera ett stödbehov.

I ett flertal av handlingsplanerna tar regionerna upp möjligheterna att använda offentlig upphandling som ett verktyg att integrera miljö- och klimat. De efterfrågar därför stöd i hur de kan integrera miljö- och klimat vid upphandlingar.

I dialogen med regionerna har det också framkommit ett önskemål om att få stöd för att integrera exempelvis Agenda 2030 och cirkulär ekonomi i det regionala tillväxtarbetet. Det handlar oftast om att lyfta goda exempel eller genomföra kunskapsinsatser samt att samverka med andra regioner. Region Jämtland Härjedalen efterfrågar samverkan mellan nationella myndigheter och skriver ”Men för att integrera alla delar i det regionala tillväxtarbetet behöver regionalt utvecklingsansvarigas uppdrag utformas med ett helhetsperspektiv.”

7. Hur den ska följande ska följas upp.

Många handlingsplaner saknar detaljerad information kring hur den ska följas upp. Den vanligaste beskrivningen är att den ska följas upp årligen och uppdateras vid behov. En orsak till att det inte är tydligare preciserat kan vara att handlingsplanen är ett nytt inslag i arbetet med integrering av miljö och energi i det regionala tillväxtarbetet samt att de är i början av arbetet med handlingsplanerna. Arbetet med uppföljning och utvärdering finns istället ofta beskrivet i de befintliga strategierna, programmen och planerna som de hänvisar till i handlingsplanerna. Flera handlingsplaner innehåller beskrivningar om hur och när dessa övergripande styrdokument ska följas upp och förnyas.

8. Regionernas arbete sker i nära samarbete med länsstyrelserna

I Regeringsuppdraget uttrycker tydligt att samverkan med länsstyrelserna är viktig för att upprätta och genomföra handlingsplanerna. Vid genomgång av handlingsplanerna så framgår det att 17 av 21 regionalt utvecklingsansvariga aktörer också har haft någon form av samarbete med länsstyrelserna.

När samma fråga har ställts till länsstyrelserna så är det endast en länsstyrelse som har haft en djupare samverkan med den regionalt utvecklingsansvariga aktören kring framtagandet av handlingsplanerna.

I vilken utsträckning har ni bidragit till arbetet med att ta fram 4 handlingsplaner?	Antal	Procent
1. Liten	9	52,94%
2. Någon	7	41,18%
3. Stor	1	5,88%
Totalt	17	100,00%
Medelvärde	1,53	

Med några få undantag verkar kontakterna mellan regionerna och länsstyrelserna hittills har varit svag vid framtagandet av handlingsplanerna. Samtidigt har det bland annat varit kort om tid till inlämnande av första handlingsplanen vilket kan ha försvårat samarbete. Det har även nyligen genomförts regionombildningar i vissa län vilket bland annat lett till organisatoriska oklarheter kring vissa frågor.

En hypotes är att samarbete i klimatfrågor och tillväxt i allmänhet finns i många delar av landet, men att i just framtagandet av dessa handlingsplaner så har samarbetet inte varit så djupt.

Utifrån de kontakter som myndigheterna har haft med länsstyrelserna så önskar de bli mer involverade i arbetet och hjälpa till att stödja i processen att arbeta med handlingsplanen. För att förbättra samverkan mellan regionerna och länsstyrelserna kan myndigheterna i samband med erfarenhetsmötena hjälpa till att ta fram förslag på områden där länsstyrelserna skulle kunna bistå med sin expertis.

För att förbättra samverkan och tydligt förankra uppdraget har myndigheterna deltagit i aktiviteter och möten anordnade av LEKS och RUS.

